

Görme engelli bireylerin yaşamını kolaylaştırmaya yönelik bir önerme: “Braille alfabeli” süt ambalajı

A proposal to make the lives of visually impaired individuals easier: Milk packaging with “Braille alphabet”

Çağhan Ağca¹

Gültekin Akengin²

¹ Doktora Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Grafik Tasarım Anasanat Dalı, Türkiye, e-mail: g.cghn.agca@gmail.com

² Prof.Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bileşik Sanatlar Anabilim Dalı, Türkiye, e-mail: gultekin.akengin@hbv.edu.tr

Öz

Çağımızda tüm insanlığın hayatını sağlıklı bir şekilde sürdürebilmesi için gıda tüketimi en temel ihtiyaçların başında gelmektedir. Bu süreçte ihtiyaç duyulan gıdanın hijyenik ve bozulmadan üretim noktasından, tüketiciye ulaşabilmesi aşamasında ambalaj, insanlığın hayatında önemli bir konumda bulunmaktadır. Ürünü koruması ve muhafaza etmesinin yanında ayrıca tüketiciyle iletişim kuran ambalaj, tasarımı sayesinde hedef kullanıcıya ürün ve marka hakkında bilgi, mesaj ya da fikir vermektedir. Ambalaj tasarımında çözümlenmesi gereken en önemli problemlerden birisi, sağlıklı kişiler tarafından olduğu kadar görme engelli bireyler tarafından da kolaylıkla okunabilecek ve anlaşılacak grafik ürünlerinin oluşmasıdır. Ancak günümüzde ambalaj tasarımlarının düzenlenmesinde ve tasarlanmasında görme engelli bireyler çoğu zaman göz ardı edilmektedir. Bu çalışmanın temel amacı; görme engelli bireylerin alışverişleri esnasında tercih edecekleri ürünü kolaylıkla tanıyarak, seçebilecekleri karton süt ambalajı tasarımı fikri sunmaktır. Bu kapsamda hazırlanan makale çalışmasında ambalaj, engelliler, görme engelliler, Braille alfabesi incelenmiş ve devamında yurt dışında Braille alfabesi kullanılan ambalaj tasarımı örnekleri sunulmuştur. Ayrıca “Görme Engelli Bireylerin Yaşamını Kolaylaştırmaya Bir Yönelik Önerme: “Braille Alfabeli” Süt Ambalajı” adlı çalışmada görme engeline sahip bireylerin en büyük ihtiyaçlarından olan gıda alışverişi esnasında, almak istediği ürünün ambalajını tanımasına ve anlamasına kolaylık sağlayacak bir ambalaj tasarımı fikri sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Braille, Ambalaj, Ambalaj Tasarımı, Görme Engelli

Citation/Atıf: AĞCA, Ç. & AKENGİN, G. (2025). Görme engelli bireylerin yaşamını kolaylaştırmaya yönelik bir önerme: “Braille alfabeli” süt ambalajı. *Journal of Arts*. 8(1): e2581. <https://doi.org/10.31566/arts.2581>

Corresponding Author/ Sorumlu Yazar:
Çağhan Ağca
E-mail: g.cghn.agca@gmail.com

Bu çalışma, Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.
This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Abstract

The rapid change in information and communication technologies creates a serious social transformation. In the early 2000s, tools such as computers, internet and mobile phones were almost a luxury, but today they have become an integral part of our lives and brought many new technological developments behind them. Now, many advanced computing tools such as artificial intelligence, robots, internet of things, cloud technologies and big data analysis have started to become widespread in every sector from economy to health, from transportation to education. While technology is advancing rapidly in this direction, increasing natural disasters, terrorist incidents, economic crises and social problems have brought to the agenda that the purpose and way of using technology should be changed based on these problems. In this context, a new technological and social transformation target called Society 5.0 has been put forward by Japan. Aiming to create a sustainable society perspective shaped on the basis of digital technologies, Society 5.0 represents a new human-centered social transformation phase. Society 5.0 aims to create a society where society and technology cooperate on behalf of society, and where technology does not pose a threat to society. It is stated that this transformation, which will affect all sectors, is expected to be effective especially in public services and this is a necessity. In this study, the theoretical framework of the concept of Society 5.0 has been put forward in detail, and it has been tried to reveal how decisive it is in the public sector all over the world, what are the deficiencies and what needs to be corrected. In the light of all these developments, it has been emphasized what the situation and current problems are in the transition to Society 5.0 in Turkey, which can be said to be in the prime stage of industry 4.0, and what kind of road map should be followed in this direction. It was aimed to shed light on the subject by offering some suggestions.

Keywords: Braille, Package, Package Design, Blind,

1. GİRİŞ

Günümüzde milyonlarca görme engelli birey yardım almadan aradıkları ürünü tanımakta, gramajını, son kullanım tarihini öğrenmekte ve alışverişlerini yapmakta güçlük çekmekte hatta ambalajlı ürünleri tanımlamakta zorlanmaktadır. Buna bağlı olarak bu ve benzeri zorluklar görme engelli bireyleri sosyal yaşamdan koparmaktadır. Ayrıca görme engelli bireyler, insanlığın yaşamını idame ettirebilmesi için en büyük ihtiyaçlarından birisi olan gıda alışverişi esnasında ikinci bir kişinin yardımına ihtiyaç duymaktadır. Bu sorunlardan hareketle görme engelli bireylerin gündelik yaşamında alışverişi esnasında herhangi birine ihtiyaç duymadan süt ambalajlarını dokunma güdüsü ile öğrenerek diğer benzer diğer ürünler arasından seçim yapması ve ürün bilgilerini öğrenerek tercihini ona göre yapması hedeflenmiştir. Tarihsel açıdan bakıldığında ambalajın temel rolünün, ürün için koruyucu bir işlev sağlamak olduğu görülmektedir (Ersan, 2021, s.681). Hazırlanan çalışma ile bu işlev geliştirilerek; bireyin sosyal yaşam içerisinde psikolojik ve duygusal güdülerinin artırılması ve engeli olmayan diğer insanlara göre basit denilebilecek kadar kolay işlerin, görme engelli bireyler için

de basite indirgenebilmesi sağlanacaktır. Ayrıca görme engelli bireyin ikinci bir kişiye ihtiyaç duymadan istediği gıdayı satın alabilme ve seçebilme yeterliliğini yerine getirebilmesi açısından önem arz etmektedir.

2. ENGELLİLİK

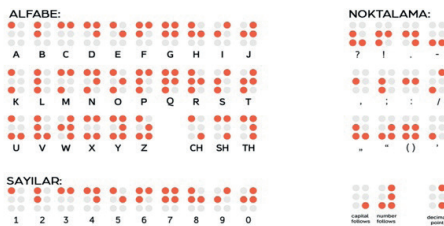
Engellilik gerek fiziksel gerekse zihinsel işlev bozukluklarıyla, bunların bireyin hareket yeteneğinde, tutum ve davranışlarında sebep olduğu eksiklik ya da güçlük olarak tanımlanmaktadır (Arıkan, 2002, s.9). Bir diğer ifadeyle engellilik; bireyin yaşamsal ihtiyaçlarından birini ya da birkaçını bir başkasının yardımı olmadan yapamamasıdır. Oldukça kısa bir tanıma sahip engelliliğin kavramsal olarak tanımını yapmak zor olmasa da sonradan bir hastalık, kaza sebebiyle ya da doğuştan engelli olan insanlar, günlük yaşamın birçok alanında kolaylıkla kısıtlamalarla, zorluklarla ve engellerle karşılaşabilmektedir. Doğuştan ya da bir sağlık problemi hatta kaza sebebiyle sonradan da olabilen engellilik; fiziksel, işitsel, ruhsal, duyuşsal, zihinsel, ortopedik ve görme engeli gibi birçok gruba ayrılmaktadır.

Engel türlerinden birisi olan görme engeli; en kısa tanımıyla görme gücünden yaralanması

mümkün olmayan bireyler olarak ifade edilmektedir. Görme yetersizliğinden etkilenmiş kişiler, sosyal gündelik yaşamlarında çevrelerini görme dışındaki dokunma, işitme ve koklama gibi diğer duylardan aldıkları bilgilerle algılamaya çalışmakta ve dokunma duyusuyla hissettiklerini ses, hareket gibi ipuçları ve zihinlerindeki diğer imgelerle birleştirerek hayatlarını idame ettirmektedir. Görme yetisini sonradan ya da doğuştan kaybedenler, az görenler ve görmeyenler olmak üzere iki grupta sınıflandırılan görme engelli bireyler; günlük yaşamlarında bilgi edinme, öğrenme, okuma, iletişim kurma ve yönünü bulma hatta alışveriş gibi temel ihtiyaçlarını Braille alfabesi ile yazılan metinler vasıtasıyla giderebilmektedirler.

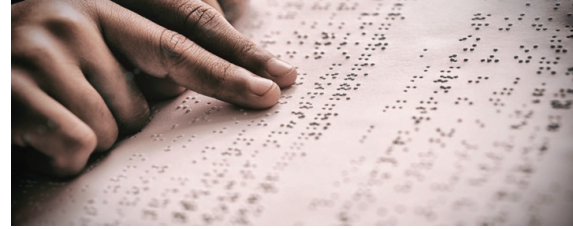
3. BRAİLLE ALFABESİ

1829 yılında kendisi de sonradan görme engelli olan Louis Braille tarafından bulunan ve 1918 yılında tüm dünyada kullanımı kabul edilen "Braille" alfabesi tanım olarak; parmak ucuyla hissedilebilecek büyüklükteki altı kabartılmış noktadan oluşan harfler sistemidir (Kara, C. 2011, s.19). Braille alfabesi, parmak ucuyla duyumsanacak kabarıklıkta altı nokta, soldan sağa iki ve yukarıdan aşağıya üç noktanın oluşturduğu bir dikdörtgen biçiminden oluşmaktadır. Karakterleri betimlemede görme engelli okuyuculara kolaylık sağlamak amacıyla kabartılmış noktalar soldan aşağıya doğru 1., 2., 3. nokta ve sağdan aşağıya doğru 4., 5., 6. nokta olarak sıralanmaktadır. Örneğin 1. noktanın, yani soldan 1. noktanın kabartılmış olması "a" harfini, 1. ve 2. noktaların kabartılmış olması "b" harfini, 1. ve 4. noktalar "c" harfini, 1., 4. ve 5. noktalar "d" harfini göstermektedir (Özyürek, 1998). Ayrıca kabartmalı özelliğe sahip Braille yazı sistemi 26 harf karakterine, rakamlara ve nokta, virgöl, soru işareti, ünlem gibi sıkça kullanılan noktalama işaretlerine sahiptir (Resim 1).

Resim 1. Braille alfabesi

Dokunsal bir alfabe sistemi olan ve parmak ucuyla hissedilebilecek kabarıklıkta harflerin kombinasyonları ile oluşturulan Braille alfabesi, genellikle görme engelli bireyler için tasarlanan ürünlerde yaygın olarak kullanılmaktadır. Yüksek gramajlı, pamuk içeriği fazla kalın kâğıtlara ve Gofre baskı yöntemi olan metal kalıplar arasında, presleme yöntemi ile basılan kabartma yüzeyli ürünler, görme engelli kişilerin günlük yaşamlarında gerek eğitimlerinde gerekse iletişim yöntemlerinde sıkça kullanılmaktadır (Resim 2). Ayrıca baskı makinelerinin, yöntemlerinin, ürünlerin gelişmesiyle dokunsal grafik tasarım alanında üretilen ve görme engelli bireyler açısından hayati öneme sahip tasarımlar gelişmekte ve giderek artmaktadır (MEGEP, 2008, s.36).

Resim 2. Basılı braille alfabesi

Görme engelli bireyler genellikle elleriyle dokunarak ve koklayarak çevrelerini algılamaya çalışmaktadırlar. Braille alfabesini içeren kabartmalı dokunsal ürünler, görme engelli bireylerin eğitimlerinde ve çevreleriyle iletişim kurmalarında kullandıkları çeşitli araçlar arasındadır (Yılmaz, Ersan ve Ağca, 2018, s.537).

Günümüzde görme engelli bireylerin hayatını kolaylaştırmak amacıyla oluşturulan Braille yazı sistemi; sıkça kullandığımız basılı kitap ve dergilerde, fatura, evraklarda ve restoran yemek menülerinde kullanılmaktadır. Ayrıca sokak, alışveriş merkezi, hava alanı, hastane ve metro istasyonu gibi alanlarda yönlendirme işaretlerinde hatta günümüzde oldukça fazla ihtiyaç hissettiğimiz ve en temel ihtiyaçlarımızın başında gelen gıda ambalajı tasarımlarında sıkça yer almaktadır.

Ambalaj üzerinde Braille alfabesi kullanımı görme engelli tüketicilerin almak istediği ürün hakkındaki bilgiye, ikinci bir kişinin yardımına ihtiyaç duymaksızın kolaylıkla anlayabilmesini ve ulaşabilmesini sağlamaktadır. Ambalaj üzerin-

deki genel olarak ürünün son kullanım tarihi ve markası ya da gramajı hakkındaki kısa ancak gerekli bilgiler dokunsal, kabartma tasarıma sahip yüzeylerde verilmektedir. Ambalaj endüstrisi alanında, göremeyen bireylerin ürüne kolaylıkla erişebilmesi ve ürünü tanıyabilmesinin yanı sıra eşitlikçi tasarım ilkesi kapsamında yurtdışında tasarlanmakta ve geliştirilmekte olan birçok örnek ambalaj tasarımı bulunmaktadır.

4. DÜNYA GENELİNDE BRAİLLE ALFABESİ KULLANILAN AMBALAJLAR

Başlangıçta yalnızca ürünün taşınması ve depolanması için kullanılan ambalaj, günümüzde içindeki ürünün tanıtımını yapan görsel unsurlar ve kullanımıyla ilgili işlevsel özelliklerle donatılmaktadır (Çeken, Ersan ve Ağca, 2018, s.1125). Ambalaj tasarımı konusunda dünya genelinde tasarımcılar tarafından birçok örnek çalışma sürdürülmektedir. Geleneksel bir ambalaj tasarımında, tüketicinin dikkatini çekmeye çalışan canlı renkler, parlak malzemeler ve en az iki veya üç farklı yazı tipi kullanılmaktadır (Ersan, 2021b: 1195). “Coca Cola” firması, Meksika ve Arjantin bölgesinde hem görme engelli bireylere karşı farkındalığı artırmak hem de onların hayatlarını kolaylaştırmak amacıyla el dokunuşları yardımıyla görme engelli bireylerim kutu üzerindeki yazıları kolaylıkla okuyabilmelerini mümkün kılacak Braille alfabeli teneke kutu kola tasarımları kullanıma sunmuştur. “Anónimo” reklam ajansı tarafından tasarlanan kutular, görme engelli bireylere karşı farkındalığın artması, onların ürünü kolaylıkla tanınmasının yanında, ayrıca diğer birçok meşrubat üreticisine ilham kaynağı olmaktadır (Resim 3).

Resim 3. Coca cola, braille teneke kutu tasarımı

Dünya genelinde görme engelli bireylere yönelik tasarlanan ambalaj tasarımlarından bir diğeri; öğrenci projesi kapsamında Alexandra Burling

tarafından tasarlanan kutu süt ambalajıdır. 2017 yılında hazırlanan süt ambalajının ön yüzünde kabartmalı olarak Braille alfabesi yer almaktadır. Ambalajın ön yüzüne yerleştirilen Braille harfler ambalajlı ürünün satış alanında diğerlerinden kolaylıkla ayırt edilebilmesi amacıyla ürünün içeriğini belirtmektedir. Ayrıca kabartma harfler görme engelli bireyin rahatlıkla bulabileceği konumda ve parmak dokunuşlarıyla rahatlıkla okuyabileceği büyüklükte punto büyüklüğüne sahiptir (Resim 4).

Resim 4. Alexandra Burling, süt ambalajı

Günümüzde ambalaj içerisinde tüketime sunulan süt ürünlerinin yağ oranları birbirinden farklıdır. “Public Group” reklam ajansı tarafından hazırlanan ambalaj tasarımının görme engelli bireylerin hangi yağ düzeyine sahip sütü tuttuklarını daha kolay anlamalarına yardımcı olması hedeflenmektedir.

2017 yılında süt firması için hazırlanan ambalajın tasarımında ürünün yağ oranını belirtmek amacıyla giyim sektöründe beden ebatları için sıklıkla kullanılan small, medium ve large ölçü terimlerinden yer almaktadır. Anastasia Pantsevich tarafından tasarlanan ambalajlarda kutularında sütün yağ oranları; az yağlı olan small, orta yağlı olan medium son olarak tam yağlı süt ise large olarak adlandırılmaktadır. Ambalajın ön yüzünde bulunan tasarım, sütteki yağ seviyesine bağlı olarak farklı boyutlarda dokunsal kabartma noktalarına ve renge sahiptir. Küçük ve yeşil noktalar sütün %1,5 oranında az yağlı olduğunu, orta büyüklükte mavi noktalar %2,5 oranında orta yağlı ve son olarak büyük boyutlu parlak kırmızı noktalar ise %3,5 oranında tam yağlı içeriğe sahip olduğunu ifade etmektedir (Resim 5).

Resim 5. Anastasia pantsevich, süt ambalajı

Brescia merkezli bir İtalyan süt üreticisi "Brescia" Süt firması görme engellilerin gıda ihtiyaçlarını karşılama ve tüketicinin aldığı ya da alacağı ürün hakkında bilgi sahibi olmasına yardımcı olmak amacıyla yenilikçi bir ambalajlama çözümü sunmuştur. 0,5 lt ve 1 lt kapasitelerdeki süt ambalajlarına Braille alfabesiyle, kabartma tasarıma sahip ürünün son kullanma tarihi eklenmiştir. Eklenen kabartma harfler 0,5 cm yüksekliğinde ve görme engelli bireylerin dokunsal olarak kolaylıkla okuyabileceği boyutlarda ve bulabileceği konumdadır (Resim 6).

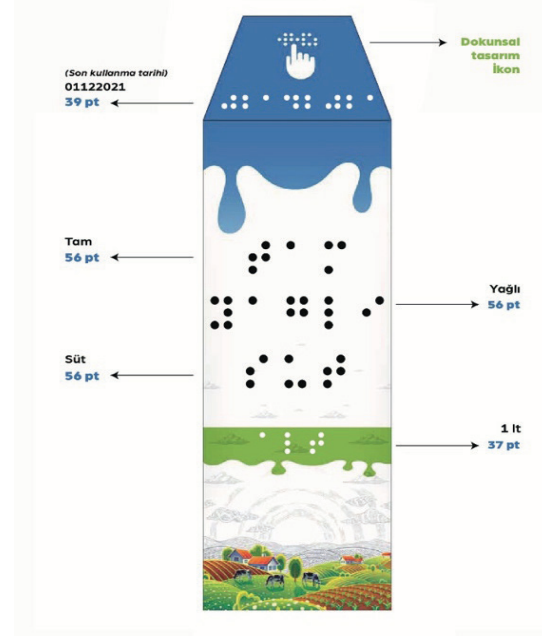

Resim 6. Brescia süt ambalajı

5. ENGELLİ BİREYLERE YÖNELİK MODEL ÖNERİSİ: BRAİLLE ALFABELİ SÜT AMBALAJI

Günümüzde birçok farklı ürün çeşitliliğine sahip tüketim ürünleri bulunmakta ve alışkanlık, zevke bağlı olarak farklı ürün tercihlerine sahip tüketiciler bulunmaktadır. İnsanlar farklı yağ oranına, farklı türe sahip sütleri içmeyi tercih etmekte ve aynı zamanda tüketicinin sağlığı bakımından tercih edilen ürünün son tüketim tarihi önem arz etmektedir. Bu ihtiyaçtan yola çıkılarak tasarlanan süt ambalajı yağsız, tam ve yarım yağlı olmak üzere 3 (üç) farklı yağ oranlarını, içerisindeki ürünün gramajını ve son kullanım tarihini belirten, görme engelli bireylerin kullanımına yönelik Braille alfabeli ambalaj tasarıma sahiptir. Hazırlanan süt kutularında görme engelli bireylerin kullanımına yönelik ambalaj tasarımı yerleştirilmiştir. Tasarlanan ambalaj ürünün tipi, gramajı ve son kullanma tarihini içermektedir. Şekil 1’te Adobe Illustrator prog-

ramında hazırlanan ambalaj tasarımının 2 (iki) boyutlu vektör çizimleri, Resim 7, 8, 9 ve 10’da ise Adobe Photoshop program ile tasarlanan ambalaj görüntüleri yer almaktadır (Şekil 1).

Şekil 1. Braille süt ambalajı 2 boyutlu vektör

Süt ambalajları üzerinde görme engellilere yönelik kullanılması planlanan tasarım, mevcut ambalaj tasarımının arka yüzüne yerleştirilmiştir. Görme engelli bireyin rahatça bulabilmesi için konumu ambalaj üzerinde kolaylıkla ulaşılabilir noktadadır. Ambalaj tasarımının yüksekliğinin 25,5 mm ve genişliğinin 70 mm boyutlarında olması öngörülmektedir. Tasarım öğeleri kâğıt üzerine gofre baskı tekniği, kabartma baskı yöntemi ile basılarak imal edilmesi planlanmaktadır. Her bir harfi oluşturan kabartma baskıya sahip Braille noktalar eşit uzunlukta ve genişliktedir (Resim 7).

Resim 7. Braille süt ambalaj tasarımı

Görme engelli bireylere yönelik hazırlanan ambalaj tasarımı üzerinde tasarım öğeleri, estetik

görüntü oluşturmak amacıyla farklı renk kodları ve boyutlar ile yer almaktadır. Son kullanım tarihini içeren rakamlar Beyaz, C0 M0 Y0 K0 ve #FFFFFF renk kodundadır. Süt ambalajının üst kısmına yerleştirilen ve son tüketim tarihi bilgisini içeren tipografik öğeler, 39 Punto büyüklüğüne, Braille/Regular yazı karakterine sahiptir. Son kullanım tarihini belirten Braille harfler 5 mm yüksekliğindedir ve görme engelli bireyin parmak dokunuşlarıyla rahatlıkla okuyabileceği boyuttur. Tipografi ve renk gibi ambalajı oluşturan tasarım unsurlarının yanı sıra görme engellilere yönelik hazırlanan süt ambalajının tasarımında kullanıcı ile iletişime geçmeye yönelik piktogram unsurlarından faydalanılmaktadır.

Piktogram, Bir kavram veya fikri görsel hale dönüştürmek için sembollerle yalın şekilde oluşturulan resimsel-yazı şeklidir (Steibner ve Urban 1982, s.261). Kutunun üst kısmına ambalajın görme engellilere yönelik hazırlandığını belirten, kabartma baskıya sahip ve 20x16 mm ölçülerinde dokunsal piktogram yerleştirilmiştir. Dokunsal ikon ve son kullanma tarihini içeren 70x44,7 mm ölçülerindeki ambalajın üst bölümü mavi C84 M46 Y0 K0 ve #007BC4 renk kodunda zemine sahiptir (Resim 8).

Resim 8. Braille süt ambalajı son kullanma tarihi

Hazırlanan ambalaj tasarımında görme engelli bireylerin bilgiye hızlı bir şekilde ulaşabilmeleri için uygulanan yazı karakterinin okunabilir ve algılanabilir bir büyüklükte olması gerekmektedir. Harf ölçüsünün en küçük birimini oluşturan punto, harflerin okuma rahatlığı ve hızında belirleyici bir etkidir. Ayrıca punto tipografinin tasarımdaki yerinin ve büyüklüğünün belirlenmesinde ayırıcı ve uyarıcı bir etken olarak büyük önem taşımaktadır (Department of Veterans Affairs, 2005, s.2).

Ambalajın ön cepesinde konumlandırılan ve sütün türünü belirten tasarım elemanları Braille/

Regular, 56 punto büyüklüğünde yazı karakteri ile yerleştirilmiştir. İçerisinde bulunan sütün tam, yarım yağlı ve yağsız olduğunu belirten harfler C75 M68 Y67 K90 ve #000000 renk koduna sahiptir. Ambalajın ön yüzünde, orta kısmında yer alan Braille harfler, görme engelli bireyin süt ambalajını eline almadan da kolaylıkla bulabileceği konumdadır. Ayrıca olarak 14 mm yükseklikteki kabartma harfler kullanıcının parmak dokunuşları ile rahatlıkla okuyabileceği büyüklüktedir (Resim 9).

Resim 9. Braille süt ambalajı, süt türü

Görme engelli bireylere yönelik hazırlanan süt ambalajının ön cepesinde konumlandırılan ve sütün türünü belirten tasarım elemanlarının alt kısmında ise süt kutusunun gramajını belirten Braille harfler yer almaktadır. 37 punto büyüklüğünde yerleştirilen tipografik karakterler beyaz, C0 M0 Y0 K0 renk kodunda kabartmalı olarak yeşil zemin üzerine konumlandırılmaktadır. Ambalajda kullanılan ve gramajını belirtmek, kabartma harfleri ön plana çıkartmak amacıyla yerleştirilen yeşil zemin C51 M6 Y96 K0, #8ABB47 renk koduna, %45 transparanlığa ve 18 mm yüksekliğe sahiptir. Yeşil zemine sahip, sütün gramajını belirten kabartma harfler ambalaj üzerinde, konum olarak görme engelli bireyin ambalajı tuttuğunda rahatlıkla bulabileceği noktada ve parmak uçlarıyla rahatlıkla okuyabileceği büyüklüktedir (Resim 10).

Resim 10. Braille süt ambalajı gramaj

6. SONUÇ

Ambalaj tasarımının temel amacı bir ürünü üretim noktasından tüketiciye ulaşıma dek muhafa-

za etmek, nem, toz, kir, sıcaklık ve darbe gibi dış etkenlerden korumaktır. Tüketiciyle iletişim sağlamada aktif araçlardan olan ambalaj tasarımları oluşturulurken görme engelli kullanıcılarında yaşamımızda var olduğu unutulmamalıdır. Görme engelli bireylerin en büyük sıkıntılarından birisi alışveriştir ve başkalarına ihtiyaç duymadan ihtiyaçlarını giderebilmesi, alışveriş yapabilmesi, sadece istediği ürünü satın alabilmesi dokunsal tasarıma yer verilmiş ambalaj tasarımları ile mümkün olabilmektedir. Şüphesiz, ambalajlara dokunsal yönlendirme grafiklerinin yerleştirilmesi görme engellilerin bağımsız bir şekilde hareket edebilmesi için tek başına yeterli değildir. Ancak görme engelli bireyler için birçok engelin basit, akılcı düzenlemeler ile ortadan kalkabileceği mümkündür. Bu çalışma ile görme engelli bireylerin günlük yaşamı bir kademe daha kolaylaşabilir, psikolojik ve sosyal anlamda olumlu katkı sağlanabilir. Aynı zamanda ikinci bir kişinin yardımına ihtiyaç hissetmeksizin temel tüketim ihtiyaçları karşılanabilir. Görme engelli tüm bireylere yönelik tasarlanan ürün ile hem tüketim anlamında israf önlemekte hem de görme engelli bireyin ihtiyaç duyduğu ürüne, başkasının yardıma ihtiyaç duymadan kolaylıkla ulaşması sağlanmaktadır. Sonuç olarak hazırlanan tasarım ile ambalajın tasarımını veya şeklini değiştirmeden bu toplumun üyeleri olan görme engelliler tarafından da anlaşılması, günlük hayatta kullanılabilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca görme engelli bireylere yönelik hazırlanan ambalajın tasarımı değiştirilebilir ve farklı ambalajlar üzerine uygulanabilir niteliktedir.

KAYNAKÇA

- ARIKAN, Ç. (2002). Sosyal Model Çerçevesinde Özür- lülüğe Yaklaşım. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*, 2,1, 11-25.
- Department of Veterans Affairs, (2005). *Exterior Signs*. [Elektronik Sürüm]. Designers at work.
- ÇEKEN, B., ERSAN, M., & AĞCA, Ç. (2018). Ambalaj Tasarımında İşlevsellik ve Silindir Formundaki Gıda Ambalajları İçin Bir Sistem Önerisi. *Ulakbilge*. 6(28):1123-1134.
- ERSAN, M. (2021a). Ambalaj Tasarımında Sürdürülebilir Bir Alternatif Olarak İleri Dönüşüm. 21. *Yüzyılda*

Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10(30), s.679-692.

ERSAN, M. (2021b). Ambalaj Tasarımında Minimalizm. *ulakbilge*, 64: 1193–1202. doi: 10.7816/ulakbilge-09-64-06.

KARA, C. (2011), Gören, Az Gören ve Görme Engelli Çocuklar İçin (Bakılabilen ve Dokunulabilen İllüstrasyonlu) Kitap Önerisi. Sanatta Yeterlilik, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

MEGEP, (2008). *Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi*. Ankara Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Görme Engelliler Basımevi, s.36.

ÖZYÜREK, M., (1998) Görme Özürlüler İçin Öğretim Yöntemleri ve Öğretimin Zenginleştirilmesi. Tez Çalışması, Anadolu Üniversitesi, Açık Öğretim Fakültesi, Eskişehir.

STIEBNER, (1982). *Zeichen, Signets, Signs, Emblems*. Germany.

YILMAZ, M., ERSAN, M. & AĞCA, Ç. (2018). Görme Engelliler İçin Erişilebilir Yönlendirme Tasarımı: Ankara Kızılay Mahallesi Örneği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(74), s.535-544.